

Neurodivergente student kan wel een steuntje gebruiken bij transitie naar werk

Arbeidsdeskundige Reny van Staalduine-Bekema deed de afgelopen twee jaar kleinschalig wetenschappelijk onderzoek naar neurodivergente studenten in hun transitie van studie naar werk. Daaruit blijkt dat extra begeleiding zinvol is, ook door arbeidsdeskundigen.

TEKST | Diederik Wieman

Reny van Staalduine-Bekema werkt als arbeidsdeskundige bij UWV in Rotterdam waar ze zich met name richt op cliënten die onder de Participatiewet vallen. Daarnaast was ze de afgelopen twee jaar ook arbeidsdeskundig onderzoeker in het kader van kennismaken met kleinschalig wetenschappelijk onderzoek, een initiatief van het AKC. Reny werd bij haar onderzoek begeleid door Bouwine Carlier van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN).

Hoe ben je hier ingerold?

Reny: 'Ik ben nieuwsgierig van aard en heb het altijd leuk gevonden om bij te leren. Toen ik besloot om weer eens iets op te pakken, heb ik naar masteropleidingen gekeken. Maar het nadeel daarvan is dat ze vaak wat breder zijn en ik dan ook vakken moet volgen waar ik minder in geïnteresseerd ben. Toen zag ik de advertentie van het AKC waarin ze arbeidsdeskundigen zochten die het leuk vinden om kleinschalig wetenschappelijk onderzoek te doen. Het sprak mij meteen aan: je leert, doet gericht onderzoek en hoeft geen vakken te volgen die je niet leuk vindt.'

Hoe kwam je bij dit onderzoeksonderwerp?

'Een vriendin van mij werkt op de Universiteit Leiden en zo kwam ik op het idee. We hebben het onderwerp destijds ingebracht in onze OT-groep. Daar kwamen we tot de conclusie dat de overgang van studie naar werk voor neurodivergente studenten best een probleem is.'

Had je al ervaring met wetenschappelijk onderzoek?

'Nee, ik ben hbo-opgeleid, maar je wordt begeleid bij het schrijven van het onderzoeksvoorstel en bij het onderzoek zelf ben ik vanuit de HAN begeleid door postdoc onderzoeker Bouwine Carlier. Ik ben voor het onderzoek ook een dag extra gaan werken. Een dag in de week onderzoek, drie dagen regulier werk. Daarnaast gaan er toch ook de nodige uren in je eigen tijd op aan het onderzoek.'

Hoe heb je het onderzoek aangepakt?

'Mijn eerste idee was om twintig oud-studenten van de Universiteit van Leiden te interviewen. Maar dat plan mislukte omdat het AVG-technisch niet mogelijk was om studenten te selecteren op neurodiversiteit. Toen heb ik via LinkedIn en andere sites oproepen gedaan en uitein-

Wil je ook kleinschalig onderzoek doen?
Dat kan! Mail voor informatie en mogelijkheden met akc@arbeidsdeskundigen.nl

delijk elf studenten gevonden die wilden meewerken. Verder heb ik een innovatiesessie georganiseerd voor studenten, decanen en arbeidsdeskundigen die veel met neurodivergente cliënten werken. We hebben gekeken tegen welke problemen ze aanlopen bij de transitie van studie naar werk. Tot slot heb ik ook deskundigen die op dit vlak bezig zijn uitgebreid geïnterviewd.'

Wat is je opgefallen tijdens het onderzoek?

'Toen ik begon had ik het idee dat er niet zoveel speelde op dit specifieke onderwerp, maar eenmaal bezig, zag ik dat er veel verschillende initiatieven ontwikkeld werden. Opvallend was dat vrijwel overal demedicalisatie van neurodivergentie het uitgangspunt is; ook als je op een andere manier denkt, kun je gewoon meedoen.'

Als ik naar mijn eigen onderzoek kijk, vind ik het vooral mooi om te zien dat bevestigd wordt dat mensen nog kunnen leren en groeien. Ook als ze al wat ouder zijn. Bijvoorbeeld bij autisme. Dat iemand in paniek raakt wanneer hij moet autorijden naar een onbekende plek, maar daar door oefenen later toch overheen komt. Je ontwikkelt jezelf en verlegt je grenzen. Dat vond ik mooi om te horen, vooral omdat betrokkenen dat zelf vaak niet willen of kunnen zien.'

Wat is jouw advies aan de praktijk?

'We zien dat neurodivergente mensen toch vaak op werkplekken terecht komen die niet echt passend zijn. Arbeidsdeskundigen kunnen een rol spelen bij verbetering. Wij kijken immers naar wat iemand op een bepaald moment aankan en kunnen indien nodig werkomstandigheden aanpassen. Andere professionals zijn weer beter in het vinden van werkplekken, contacten leggen of gesprekstraining geven. Daarom is een van mijn conclusies dat alle disciplines moeten samenwerken om de transitie van studie naar werk goed te laten verlopen. Het moet echt een samenspel zijn.'

Zou het begeleiden van leerlingen/studenten een nieuwe discipline kunnen zijn in arbeidsdeskundig werkveld?

'Ik denk in ieder geval dat het goed is wanneer arbeidsdeskundigen tijdens de gehele school- en studietijd betrokken zijn. Ze kunnen uitleggen wat neurodiversiteit is en wat dat doet met de belasting en

Reny van Staalduine-Bekema: 'Neurodivergente mensen komen op niet passende werkplekken terecht'

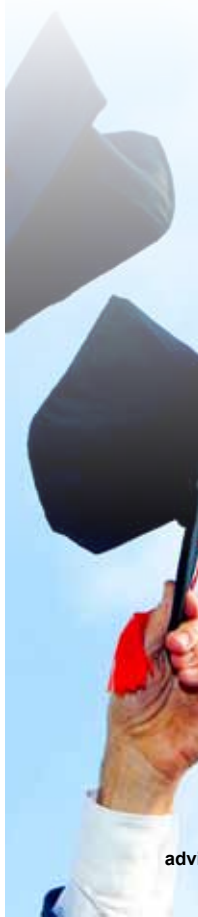
de belastbaarheid. Neurodivergente mensen komen dan meer te weten over hoe ze zelf in elkaar zitten, waarom ze soms moeite hebben met dingen die anderen ogenschijnlijk makkelijk afgaan. Je kunt zo voorkomen dat ze aan het einde van hun studie burn-out raken of anderszins vastlopen omdat ze te veel van zichzelf hebben gevraagd. Of dat ze heel lang doen over hun eindproject, omdat ze gewoon niet de structuur aangeboden krijgen die ze nodig hebben. Als daar aandacht voor is, kunnen ze gezonder en met betere energielevels werk gaan zoeken of aan het werk gaan. Ze hebben dan meer kennis over zichzelf, weten beter waar ze goed en minder goed in zijn en waar ze ondersteuning nodig hebben.'

Preventief

'Een van mijn adviezen is dan ook dat er arbeidsdeskundigen komen die contact met universiteiten onderhouden. Die preventief bezig zijn en bij voorlichting betrokken worden. Het mooiste is natuurlijk wanneer er al vanaf de basisschool aandacht is voor neurodiversiteit, want daar gaan er al dingen verkeerd waardoor er faalangst of een negatief zelfbeeld ontstaat en kinderen dus niet kunnen functioneren zoals ze zouden moeten functioneren. Dat ik mij speciaal op universiteiten heb gefocust komt enerzijds omdat het een kleinschalig onderzoek moest zijn, maar anderzijds omdat je in de meeste universitaire studies geen stages hoeft te lopen. Bij hbo en mbo zijn stages verplicht waardoor je wat meer over jezelf leert en ziet wat er moeilijk voor je is in werk. Daarom is het extra belangrijk om op universiteiten aandacht te besteden aan hoe je van theorie naar praktijk gaat.'

Hoe kijk je op de afgelopen twee jaar terug?

'Er zijn natuurlijk altijd momenten geweest waarop ik dacht: waarom vond ik onderzoek doen ook alweer zo'n geweldig idee? Vooral als het tegenzat met ICT of toen ik in het begin nog geen toegang had tot wetenschappelijke databases. Maar het is echt geweldig om te doen en ik wil in de toekomst ook zeker onderzoek blijven doen. Wat ik leuk vind is dat je helemaal in een onderwerp duikt qua literatuur. Dat ga je dan combineren met interviews met ervaringsdeskundigen en deskundigen. Het maakt dat je heel veel van een onderwerp komt te weten en daar heb je in je dagelijkse praktijk ook weer baat bij.'

COLUMN

ervaringsdeskundigen. Tijdens de sessie zijn diverse oplossingen bedacht en gerangschikt op haalbaarheid en impact. Belangrijke ideeën zijn peercoaching tussen neurodiverse werkenden en studenten, een landelijke voorlichtingscampagne voor werkgevers over neurodiversiteit en het opzetten van een informatiehub waarin UWV, gemeenten, werkgevers en universiteiten samenwerken. Afgestudeerden die hierover geïnterviewd werden, gaven aan deze ideeën als nuttig en waardevol te beschouwen.

Arbeidsdeskundige inzet

De arbeidsdeskundige zou een goede rol kunnen spelen, maar er is volgens het onderzoek nog geen sprake van proactieve inzet van de arbeidsdeskundige bij de transitie van universiteit naar werk. Een van de conclusies is dat door arbeidsdeskundige kennis tijdens de studietijd te introduceren, beter inzicht verkregen wordt in persoonlijk functioneren, competenties, persoonlijke sterktes en punten waar ondersteuning wenselijk is. Dit kan afgestudeerden helpen met het verkrijgen van een duurzame werkplek.

Naasten

Daarnaast benadrukt het onderzoek de rol van het betrekken van naasten in het proces van studie naar werk. Zij kunnen voor de nodige ondersteuning zorgen. Belangrijk daarbij is wel dat er een juiste balans wordt gevonden tussen het bieden van ondersteuning en de gewenste autonomie van de neurodivergente student. Als dit niet in balans is kan ondersteuning van naasten ook belemmerend werken.

Werkgevers

Werkgevers moeten volgens het onderzoek meer aandacht hebben voor neurodiversiteit. Dat geldt zowel voor de neurodivergente sollicitant als voor de neurodivergente medewerker.

Het onderzoek concludeert dat begeleiding van studenten met neurodiversiteit richting de arbeidsmarkt meer aandacht behoeft. Een proactieve benadering, met inzet van arbeidsdeskundigen richting universiteiten en werkgevers, zou de kans op een succesvolle, duurzame werkparticipatie voor deze groep aanzienlijk kunnen vergroten.

AI: collega of concurrent?

AI! Voor de meeste geen onbekende term meer en alhoewel ik me er pas sinds (heel) kort aan waag, ben ik me toch enthousiast!

Neem ChatGPT, mijn nieuwe (weliswaar) digitale collega die in drie seconden een rapport genereert waar ik normaal zwetend op zit te typen. Wat kan ze een hoop (ik heb bedacht dat het een zij is). Het analyseert data, herkent patronen die ik nog niet met een loep zou zien, en vergeet geen details. Je zou er bijna jaloers op worden. Maar. Ook de gedachte "ben ik zo makkelijk te vervangen?", speelt door mijn hoofd. Maar gelukkig is er een ding waar mijn nieuwe vriendin heel slecht in is: smalltalk met cliënten.

Want laten we eerlijk zijn: empathie programmeren kan niet, hoe je je best ook doet: "Hoe voelt u zich bij deze re-integratie?" is toch nét wat anders dan "Op basis van 472 datapoints lijkt u mild gestrest." Daar scoor je geen vertrouwensband mee.

En dan heb je nog die momenten waarop ze de plank mislaat. Zo stelde mijn digitale assistent laatst voor om een schilder met een hoogtevreesdiagnose te re-integreren bij de glazenwassers. Tja, hij had het woord 'raam' waarschijnlijk wat te letterlijk genomen.

Dus ja, AI is handig. Maar zolang het niet lacht om je slechte grappen, troost bij een lastige casus of begrijpt waarom iemand na twintig jaar loondienst ineens alpaca's wil gaan fokken, blijf ik toch liever vertrouwen op mijn eigen, "menselijke" software.

Agnes Lammers

redactielid en arbeidsdeskundige